

kes látvány az 1884-es alhambra váza, a két évvel később készült, magyaros motívumú áttört korsó, vagy az eosin technikát felhasználó tulipánvázák.

Az iparművészeti alkotások használati jellegüknél fogva sokkal jobban ki vannak téve az enyészetnek, mint mondjuk a szobrok, festmények, épületek; társulva azonban a szintén artisztikus fényképezéssel, ha más formában is, de megmaradásuk biztosított. Ez pedig nem más, mint a hasonló jellegű albumok dicsérete.

BUDA ATTILA

(*Alexandra Kiadó, Budapest, 2004,*
168 oldal, 5990 Ft)

Dallas Pashamende

Agonizáló cigányfalu egy túlvilági szeméttelenen. Meztelen gyerekek a roncsautóban. Ez a szintér. Az eredet. Ide tér vissza a tanítóné lett Radu (Bogdán Zsolt), hogy apját eltemesse. A főhős merev western-pilantással méri fel a nyomort, és férfiasan kifejezéstelen tekintettel adja át magát egy régi szerelemnek. Radu feladja külvilági életét, hogy megtalálhassa eredeti identitását a gyönyörű (de férjezett) Oana (Gryllus Dorka) oldalán. De ez a történet csak tragikus véget érhet, hiszen a szemét-

telepet terrorizáló gengsztereket nem lehet leszerelni egy főiskolai diplomával, Oana alkoholista férje pedig egy szerencsétlen kimenetelű kispárban véletlenül leszúrja a szeretett nőt. Radunak újra mennie kell. Az ősi és organikusba való harmonikus visszaülleszkedést nem lehet végrehajtani, a hazavezető utat végleg eltakarták a rákkeltó anyagok.

A film impozáns helyszínnel dolgozik. A telep képileg rendkívül szuggesztív, de erősen determinálja a film vizuális és fogalmi erőterét. Ritkán látni ilyen apokaliptikus tájat, talán még a *Barakka – Világok arca* című film indiai hulladéktemetői nyújtottak hasonló élményt. Az operatőr nem tehet mást, érzékenyül, és kényszeresen behódol a túlszilizált képteremtés fétisének. Mosdatlan romagyerekek gázolnak verőfényes nagytotálban színes szemeteszsákok között. Túlsordul a szem, habzik a prizma. Pedig ezek a képek azok, amelyek valamilyen esztétikai norma szerint még értékelhetők, élvezhetőek lennének. Az éjszakai felvételek bántóan mesterséges, olajos színkezelése azonban egyenesen akadályozza a cselekmény hiteles megélését.

A film nagyszerű helyszínválasztása felvet egy másik, súlyosabb problémát is, ami összefügg az előzővel. A helyiek ironikusan Dallasnak hívják a települést, s a kocsmáros éjszakai vetítéseket is rendez, impozáns *Dallas*-archívumát felhasználva. Az eszmény és valóság közti éles

kontraszt metaforája még működne is, ha ki lenne fejtve, de a fő probléma az, hogy a szeméttelappal szintézisbe forrt emberi létezés megdöbentő képe éppen intenzitása folytán csúszik át az irrealitásba. A szeméttelappal valóban Dallas: mindkét tér hasonlóképpen hozzáférhetetlen számunkra. Nem érzem érvényesnek a történéseket, hiszen egy elzárt, mágikus térben tudom csak elhelyezni a film cselekményét. Roma témájú magyar filmről van szó, ami már önmagában is értékelendő, de a film lokális helye nem a mi terünk. A hermetikus elzáródás hatástalanítja a film minden további konfliktusát. Az izolációt fokozza, hogy szinte nem is látunk a külvilágban játszódó jeleneteket, s nincsen pozitív nem-roma szereplő. Ez a megoldás eloldja a társadalmi kontextustól a filmet, és épp a szociális problematikát semmisíti meg.

Helyette feltüremkedik a Kusturicát idéző habos stílromantika. A mágikus-mesei térképzést erősíti a szürrealisztikus motívumok hálózata: az örökölt medve, az örült zongoratanárnő. Sajnos ezek az elemek kifejtetlenségük folytán pusztá dekorációvá, mesterségesen hamis egzotikumává satnyulnak.

Az irreális tér és a valódi konfliktusok hiánya felbontja a film feszült-

ségét és körvonalait. Nem tudja, mit kezdjen magával. Radu sem tudja. Nem létező jelleme nem képes jelentős konfliktust provokálni. A titok nélküli ballada és a sekélyes szociográfia közötti feneketlen űrbe zuhant koncepció nem segít, csupán a nézőt zavarja össze.

Gryllus Dorka pedig csak néz.

Erre lehet emlékezni. Nagyon differenciáltan néz. Romlott madonna az átlényegülés előtt. De minket még ez sem vált meg. A mellékszereplői alakításokban (pl. Székely B. Miklós) felfénylő emberi jelenlét nem tudja feledtetni a mélyszerkezet válságát. A bizonytalanság szivacsos érzetét. A film nem egyensúlyozik a stratégiák között, hanem annyira eldöntetlen, hogy valójában nincs is.

Nem alkotja meg saját válaszait az individuum és közösség konfliktusának vagy a roma értelmiség szerepvállalásának tematikájában, hiszen még a kérdéseket sem tudja művésziileg releváns formában feltenni. Dadog a léte, nem beszél. Egy ilyen gyereknek ki érti a szavát?

NEMES Z. MÁRIÓ

(Rendezte: Pejó Róbert, operatőr: Vívi Dragan Vasile, főszereplők: Gryllus Dorka, Bogdán Zsolt, Székely B. Miklós, Nyári Oszkár)